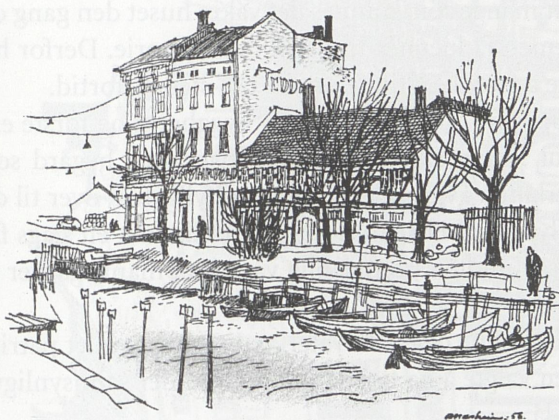


Christiania i Oslo

ALF NÆSHEIM HAR GJENNOM EN PERIODE PÅ 10 ÅR
TEGNET OG FORTALT OM GAMLE HUS FRA
CHRISTIANIA I OSLO – OG MENNESKENE SOM LEVDE
OG VIRKET I DEM. RESULTATET ER FORTLØPENDE

PUBLISERT I AFTENPOSTEN
OG SENERE SAMLET I 10
BØKER. DEN FORELØPIG SISTE
UTKOM I 1995. NÆSHEIM
VANDRER FORTSATT RUNDT I
OSLO. HANS OPPMERK-
SOMHET VEKKESSPESIELT
NÅR BYGNINGER SER UT TIL Å
GÅ EN UVISS SKJEBNE I MØTE.



ST. HALLVARD HAR FRA OG MED NR. 2/1999
PUBLISERT NYE TEGNINGER OG BERETNINGER.

TEKST OG TEGNING: ALF NÆSHEIM

Den gåtefulle kjøpmannen i Vaterland

Tegningen som illustrerer denne artikkelen, ble laget i 1956 og viser miljøet ved Akerselven slik det så ut før den store saneringen av strøket som startet på slutten av 1950-tallet.

Den lave bindingsverksgården midt på bildet er fasaden på Rødfyllgaten nr. 12, en bygning med arkitektoniske kvaliteter som bidro til at den ble tatt vare på. I dag er den gjenoppbygget i «Gamlebyen» på Folkemuseet på Bygdøy.

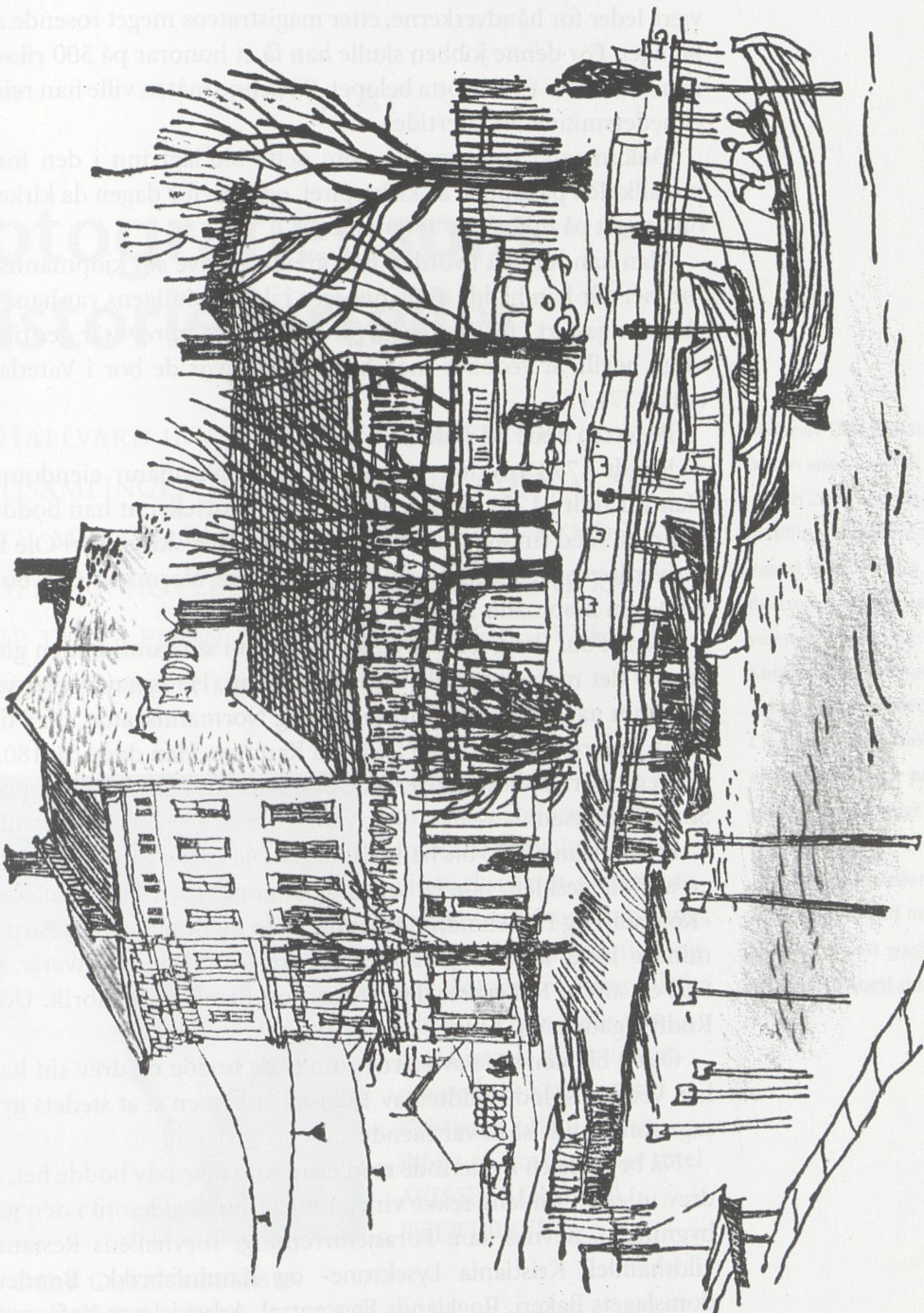
Fortsatt lever det mange som minnes det vakre huset den gang det lå ved Akerselven, men få kjenner trolig til dets historie. Derfor har det vært spennende å forsøke å finne ut noe om stedets fortid.

Bygningen ble oppført omkring 1740, og byggherre og første eier var kjøpmann Poul Pedersen. Det var en ganske stor bygård som strakte seg fra Vaterlands Tværgade, senere Rødfyllgaten, over til det som siden ble til Elvegaten. Hele huskomplekset dannet en slags firkant med gårdsplass i midten, som vanlig var i kjøpmannsgårder på den tiden.

På 1700-tallet var denne delen av Vaterland regnet som et patrisierstrøk, og Pedersen valgte å ha fasaden mot elven der sannsynligvis haven og sjøboden lå.

Han startet som høker og øltapper, men i 1753 fikk han borger-skap som kjøpmann. Han ble med årene en velstående mann, men det var allikevel ikke som handelsmann han skaffet seg et ettermæle. Det var det hans bigeskjeft som sørget for, og denne jobben var så spesiell at han i ettertid framstår som en gåtefull og interessant personlighet. Pedersen var nemlig en høyt betrodd byggmester med myndighetenes fulle tillit når det gjaldt å lede store og krevende byggearbeider i vår by. Hvilken bakgrunn han hadde for denne kompetansen forteller kildene ikke noe om.

Da Morten Leuch i perioden 1759-62 bygget hovedbygningen på Bogstad slik vi kjenner herregården i dag, var det Poul Pedersen sammen med byggherrens svoger og kompanjong, den fornemme James Collett, som var ansvarlig for byggearbeidene. Collett har trolig hatt ansvaret for det arkitektoniske og estetiske, mens Pedersen har tatt seg av det håndverksmessige og praktiske. Sammen utgjorde de en faglig sterk duo.



Manhattan, 57.

Også i forbindelse med de omfattende reparasjonsarbeidene og ombyggingen av Vår Frelzers kirke i 1775 ble Pedersen betrodd å være leder for håndverkerne, etter magistratens meget rosende anbefalinger. For denne jobben skulle han få et honorar på 500 riksdaler, men han avsto fra å motta beløpet. På denne måten ville han reise seg et hedersminne for ettertiden.

Dokumentet som opplyser om dette ble lagt inn i den forgylte metallkulen på toppen av kirkespiret, og kom for dagen da kirken ble ombygget på midten av 1800-tallet.

Man kan lure på hvordan han greide å drive sin kjøpmannsvirk-somhet når han hadde så mange jern i ilden. Muligens var hans kone aktivt engasjert i forretningen, for i hans borgerbrev står der tilføyet: «Kgl. bevill. at vedblive med hustru der, hvor de bor i Vaterland 5 april 1771.»

Pedersen døde på slutten av 1780-årene.

Rundt 1790 overtok kjøpmann Isach Normann eiendommen. Han var født i 1754. Folketellingen i 1801 forteller at han bodde her sammen med sin hustru Johanne, født Berner, skriverkarl Ole Bech, skriverdreng Sten Berner og 2 tjenestepiger. Normann fikk borger-skap som kjøpmann i 1782.

Mens Poul Pedersen var en kjent mann i sin samtid, men glemt i dag, er det motsatte tilfellet med Normann. Hans navn lever videre gjennom navnene Normannsløkken og Normannsgaten, for i tillegg til sin bygård hadde han en løkke på Kampen. Han døde ca. 1802.

Neste eier var bordskriver Halvor Olsen, deretter fulgte kjøpmann Søren Thoresen.

Fra omkring 1850 ble handelsborger Ole Olsen gårdeier. Han drev en allsidig geskjeft, noe en samtidig annonse forteller nærmere om: «Kolonial- og Huusholdningshandel, Viin og Brændeviin i Partier og mindre Dele, forskjellige Sorter norske Destillata, Kornvarer, samt Sild og andre Fiskevarer. Lysestøberi og Blanksværtfabrik. Udsalg: Rødfyldgaden No. 12.»

Olsen ble den siste av eierne som både bodde og drev sin handel her. Ved hans død i midten av 1880-tallet kan en si at stedets gyldne saga som handelshus var tilende. ...

Nå begynte en ny periode med eiere som ikke selv bodde her, men drev utleie. – En lang rekke virksomheter holdt siden til i den gamle bygningen, nevnes kan: Furasjeforretning, Torvhallens Restaurant, vildthandel, Kristiania Lysekrone- og Kaminfabrikk, Bondeungdomslaget Bakeri, Rogalands Eggcentral, Arbeidsløses Kafé, møbel- verksted, Oslo Fruktimport A/S m.m. ■